Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

A MEGTÉVESZTŐ MAGATARTÁS SAJÁTOSSÁGAI A KÖLTSÉGVETÉSI CSALÁSBAN

dr. Balláné dr. Szentpáli Edit

Témavezető: Prof. Dr. Blaskó Béla, egyetemi tanár

DEBRECENI EGYETEM
Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Debrecen
2020.

I. A doktori értekezés előzményei és célkitűzései

Bírói kinevezésem óta vagyon elleni és különböző gazdasági bűncselekmények elbírálásában veszek részt. E tényállások között jelentős számban jelennek meg azok az esetek, amelyekben csalás, illetőleg csalási jellegű elkövetési magatartások megítélésére kerül sor. A jogalkotó többször módosította az adóelkerüléssel kapcsolatos büntető illetve közigazgatási szabályokat. A büntető joggyakorlat is több alkalommal módosult, követve, az időközben bekövetkezett társadalmi és gazdasági változásokat. Különösen fontos, társadalomra veszélyességét illetően kiemelkedő az adóelkerülő magatartás büntetőjogi elemzése. Tényállástani szempontból is jelentős az a változás, amely szerint az adócsalás helyébe 2012. január 1. napjától a költségvetési csalás lépett.

Az adócsalás valamint a költségvetési csalás tényállásával kapcsolatosan, tudományos elemzések vizsgálták az egyes tényállástani kérdéseket, megalapozott megállapításokat tettek a folytatólagosság, az egység-többség, a halmazat kérdésein át, a tényállást érintő egyéb anyagi jogi és eljárási kérdésekre. A dolgozatom hipotézise szerint, a jelenleg hatályos anyagi és eljárási szabályozás, megfelelően szolgálja a magyar állam költségvetésének valamint az Európai Unió pénzügyi érdekeinek védelmét.

E feltevésnek megfelelően azt vizsgálom, hogy a mindennapi gyakorlatban hatékonyan és teljes körűen érvényesülnek-e a disszertációmban foglalt anyagi és eljárás jogi intézmények, fókuszálva a költségvetési csalásra és annak bírósági eljárására. A fentiekben megfogalmazott hipotézis ellenőrzésének érdekében, az adócsalás és a költségvetési csalás megvalósulását több szempontból elemzem. Vizsgálom a megtévesztés fogalmának történetét. Bemutatom a megtévesztő magatartás, a célzat valamint a vagyoni hátrány intézménytörténetét a hatályos szabályozásig.

Bár dolgozatomnak nem a központi része, a költségvetési csalás tényállási elemeinek részletes bemutatása, mégsem mellőzhető az adócsalás alkalmazásától a költségvetési csalás tényállásának megalkotásáig kialakult jogértelmezési problémák és joggyakorlat bemutatása. A kérdés az, hogy a költségvetési csalás valóban egységet tudott-e teremteni mind a nemzeti mind az unió költségvetésének sérelmére elkövetett bűncselekmények vonatkozásában?

A tényállási elemek bemutatása szorosan összefügg a bűncselekmény elkövetői kör személyiségének leírásával. A személyiség jellemzőinek feltárása adalékul szolgálhat a költségvetési csaláshoz kapcsolódó további anyagi jogi, eljárás jogi és büntetés-végrehajtási

problémakörök bemutatásához. Már a disszertáció megírása közben is az volt a hipotézisem, hogy a csaló ember személyiségének feltárása nem mellőzhető, ha hitelesen akarom bemutatni a költségvetési csalás kapcsán felmerülő kérdéseket.

Napjainkban hangsúlyossá vált a költségvetési csalással összefüggésben a bűnszervezetben elkövetés. A fehérgalléros bűnözői körök felismerték, hogy együtt összefogva, még inkább károsítani tudják a költségvetést. Erre a problémára reagálni, minél szakszerűbb, hatékony eljárással lehet. Kérdés az, hogy létezhet-e egységes szemlélet a jogalkalmazásban, a bűnszervezet megállapíthatósága szempontjáról?

Magyarország Európai Unióhoz történt csatlakozását követően, fokozott igényként merült fel, az unió költségvetésének védelméhez kapcsolódó szabályok megerősödése, így az unió pénzügyi érdekeinek a védelme. Az ezzel kapcsolatos jogszabályi háttér ismert kell, hogy legyen a nemzeti bíró előtt. Kérdés azonban az, hogy ezen egyezmények és bírósági ítéletek segítik-e, az előtte lévő költségvetési csalás elbírálásában?

Szükséges megvizsgálni, hogy a hatályos Büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (továbbiakban: Be.) a kötelező előkészítő ülés megtartásán keresztül, megteremtette-e a költségvetési csalási eljárások gyorsításának a lehetőségét.

Disszertációm zárásaként felhívom a figyelmet a fehérgalléros bűnözés virágzására, a mögöttes gazdasági tényezőkre, amelyek magukban rejtik a költségvetési csalás számának egyre fokozódó növekedését. Ugyanakkor e körülmények bemutatása mellett, mégis megoldást igyekszem találni, miként lehet csökkenteni ezen esetek számát.

1.1 Alkalmazott kutatási módszerek

A hipotézis ellenőrzése során a hagyományos jogtudományi kutatási módszereket alkalmaztam. A választott témám sajátosságaiból adódóan előnyben részesítettem, a leíró, értékelő, összehasonlító elemzés módszerét. Igyekeztem áttekintő összefoglalókat adni. A forráskutatással kapcsolatosan megfelelő magyar és nemzetközi irodalmat találtam, mely lehetőséget adott a történeti párhuzamok megjelenítésére is. Nem hagyhattam figyelmen kívül a témámhoz kapcsolódó jogszabályok és azok indokolásának elemzését sem. A jogintézményeknél a kialakult bírósági gyakorlatot jogesetekkel szemléltettem. E körben a történeti kutatási módszer alapján, korabeli jogeseteket és levéltári anyagokat is felhasználtam, levéltári kutatást végeztem.

Az elkövetők személyiségének bemutatásával kapcsolatosan empirikus kutatási módszerrel, több büntetés-végrehajtási intézetben készítettem interjút jogerős szabadságvesztés büntetésüket töltő elítéltekkel. Igazságügyi pszichológus és elemorvos szakértők álláspontját beszerezve elemeztem az általam elkészített interjúkat. Elsősorban a Debreceni Törvényszéken és a Debreceni Járásbíróságon jogerőre emelkedett ügyeken keresztül igyekeztem megvilágítani a költségvetési csalás vonatkozásában mind anyagi jogi, eljárás jogi és mind a határozatok végrehajtása során kialakult gyakorlatot. Felhasználtam a beszerezhető bírósági statisztikai adatokat, továbbá jogerősen befejezett ügyek elemzését és összehasonlítását végeztem el büntető anyagi és eljárásjogi szempontból. Kutatást végeztem az Európai Unió pénzügyi érdekei védelmében hozott szerződések, egyezmények valamint az Európai Bíróság hozzáadott értékadóval kapcsolatban hozott esetjogában és vizsgáltam a környező országok adócsalással, adókijátszással kapcsolatos jogalkotási gyakorlatát elsősorban a jogszabályaikra támaszkodva.

1.2 A dolgozat felépítése

Dolgozatom második részében választ keresek arra, miként alakult ki a megtévesztő magatartás, amely minden ember velejárója. E nélkül a csalási jellegű bűncselekmények, így a költségvetési csalás is elképzelhetetlen. A téma, már 1900-as évek elején foglalkoztatta a jogtudósokat, közülük Angyal Pál írt az egyes megtévesztő jellegű bűncselekmények vonatkozásában, társadalmi rétegek és nemek szerinti megkülönböztetés szerint. Kétségtelen, tanulmányai a csalás elkövetésének jellemzőiről szóltak, de az abban megtestesülő megtévesztő magatartás, alapja a már 1920. évi XXXII. törvénycikk óta létező adócsalás és a 2012. január 1. napja óta hatályos költségvetési csalás tényállásának.

Az adócsalás - költségvetési csalás történetiségét illetően igyekeztem a múltban messzire visszanyúlni. A Bibliától kezdve, az ókoron át az abszolutizmusig „csalás" jellegű bűncselekmények történeti kialakulásáról írtam. A szélesebb látószög alkalmazásának indoka az volt, hogy a csalási és hamisítási cselekményeket hosszú időn keresztül összetartozónak tekintették mind a nemzetközi, mind a magyar büntetőjogban. Hazánkban szemléletváltásra csak a Csemegi-kódex hatálybalépését követően sor.

A büntető anyagi jog fejlődésének vannak „sarkalatos" törvénykönyvei, így a Büntető Törvénykönyvről szóló 1878. évi V. törvény (Csemegi-kódex), a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény. E jogszabályokon végig haladva emeltem ki elsősorban a gazdasági bűncselekményeket. A korabeli bírósági határozatok gyűjteményéből válogattam jogeseteket, a tényállások még pontosabb bemutatására. Levéltárban kutattam, ahol az 1880-as évektől kezdődően az 1970-es évekig bezáróan tanulmányoztam a megtévesztésre épülő főként gazdasági bűncselekmények ítélkezési gyakorlatát.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény jelentős változást eredményezett az adócsalás vonatkozásában. E jogszabályhoz kapcsolódó novelláris szabályozás növelte a gazdasági bűncselekményeket tartalmazó XVII. fejezet jelentőségét. A rendszerváltást követő megváltozott társadalmi és életviszonyokra tekintettel, lényegesen átalakította az egyes gazdasági bűncselekményekhez tartozó tényállásokat, eközben a bírói gyakorlat is módosult az adócsalással kapcsolatosan. A bírói gyakorlat változása pedig előrevetítette egy új tényállás, a költségvetési csalás megjelenését.

Eljutva a hatályos a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) rendelkezéseihez, *dolgozatom harmadik részében*, részletesen bemutatom a költségvetési csalás tényállása hatálybaléptetésének indokait - építkezve a már utalt kiváló tudósok munkáira - a jogszabályok, a jogegységi határozatok és a hozzájuk kapcsolódó jogesetek mentén. A 2012. január 1-je előtt hatályos a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 310.§-ban foglalt adócsalás tényállása felvetette a rendbeliség, a halmazat és a folytatólagosság kérdéseit. Az ügyészi vádgyakorlat sem volt egységes. A 2012. január 1-je után hatályos Btk. 396.§. szerinti költségvetési csalás tényállása, törvényi egysége folytán, ezeket a kérdéseket rendezte. Úgy gondolom e problémakör bemutatása nem mellőzhető. Az ügyekben megjelenő elkövetési magatartásokat és a hozzájuk kapcsolódó jogértelmezési kérdéseket, bírósági jogeseteken keresztül kívánom bemutatni.

Dolgozatom negyedik részében a hatályos magyar szabályozás bemutatása mellett fontosnak tartom a német, az osztrák és román jogszabályok ismertetését. Különösen kiemelendő az, hogy ezen országok nagy hangsúlyt fektetnek a bűncselekménnyel okozott vagyoni hátrány megtérítésének, így az elkövető és az adóhatóság közti együttműködésnek.

Dolgozatom ötödik részében a jogértelmezési tényállástani kérdések tudományos feldolgozása mellett fontosnak tartom a megtévesztő magatartás elemzését e tényállással összefüggésben anyagi jogi, eljárási szempontból, valamint az elkövetők személyiségjegyeinek felvázolása mellett. A költségvetési csalás tényállása a megtévesztő magatartásra épül. Álláspontom szerint a jogszabályok pontos ismerete mellett, meg kell ismerni az egyént, aki a bíróság előtt áll. Annak személyiségét, a bűncselekmény elkövetésének összes körülményét és a megtévesztő magatartás mibenlétét. Vannak ugyanis tipikus bűncselekmények, emberölés, szexuális erőszak, rablás, ahol a jogászok, szociológusok elgondolkodnak azon milyen társadalmi viszonyok húzódnak meg a bűncselekmény keletkezésének hátterében. Mi vezetett oda, hogy az egyén embertársaival képtelen együtt élni, konfliktusait csak erőszak útján képes levezetni, megtorolni. Ezeket a körülményeket a tárgyalóteremben a bíró maradéktalanul feltárja és a büntetéskiszabás során alaposan értékeli.

Ugyanezen kérdésekre igyekeztem a válaszokat megtalálni a költségvetési csalás elkövetőinél. A csalás esetében olvastam tanulmányokat többek között Angyal Páltól, Madai Sándortól, amelyek az egyén neveltetéséről, iskolai tanulmányairól, családi hátteréről, szegénységéről, a hirtelen meggazdagodási vágyáról szóltak. A költségvetési csalás vonatkozásában azonban egyfajta elzárkózást érzékeltem, minthogy a közvéleményt nem érintette meg az újgazdag vállalkozók nyerészkedési szándéka. A csalás elkövetői addig érdekesek a közvéleménynek, míg „áldozataikat szedik", vagyis álrendőrnek, gázóra leolvasónak adják ki magukat. Az emberek azt hiszik, őket nem csaphatják be, velük az nem történhet meg, mint a szomszéddal, ismerősükkel, kollégájukkal. Csakhogy a csalás elkövetői rafináltak, köztünk élnek, bármikor képesek az adott pillanatot kihasználni. Miután a kár megtérítésére a legkisebb esély sem szokott mutatkozni, a becsapott emberek már nem tartanak igényt e bűncselekményekről való tájékoztatásra. A költségvetési csalást álláspontom szerint a laikus közönség nehezen tudja értelmezni. Ennek elkövetése a gazdasági szereplőket érinti, a vállalkozásban szereplőket, az államot, a bíróságot és a végrehajtást.

A fentiek értelmében dolgozatom egyik, kifejezetten szociológiai-pszichológiai tárgyú fejezetében bemutatom azt az érett személyiséget, aki képes saját önös vezérelt céljai érdekében embertársai becsapására, megtévesztésére. Milyen út, milyen indokok vezettek a bűncselekmény elkövetéséhez. Ismerjük meg ezeket az embereket, hiszen - amint az a statisztikából is látható - a csalás, költségvetési csalás száma nem csökken, sőt bizonyos gazdasági-társadalmi hatásokra, mint gazdasági válság, könnyen, gyorsan felvehető hitelek, támogatások kihasználása folytán, számuk csak nő.

Doktori értekezésem hatodik részében büntetőeljárási kérdéseket tárgyalok. A közvetlenség elvének érvényre juttatása alapvető a bírósági eljárásban. Az csalással illetőleg a költségvetési csalással érintett ügyekben számtalanszor találkoztam a tárgyalóteremben olyan emberekkel, akik a jogerős döntés szerint is rendszeresen követték el e cselekményeket. Tárgyalótermi magatartásuk ráirányította a figyelmemet a személyiség jegyeikre. Ez a gondolat nagyon fontos motivációt jelentett a választott témám feldolgozása szempontjából. Angyal Pál óta tanulmányozott személyiségjegyek ugyanazok a csalónál és a költségvetési csalónál. Ezért e fejezetben egyaránt vizsgáltam csalás és költségvetési csalás vonatkozásában jogerőre emelkedett ügyekben megjelenő személyiséget és az általa tanúsított magatartást. Ugyanis érdekes megfigyelni ezen elkövetők büntető eljárás alatt, de különösen a tárgyalóteremben tanúsított magatartását. Az igazmondási kötelezettség nem terheli őket, ennél fogva a hazugság, az érzelmi befolyásolás, vagyis a megtévesztés számos eszköztárával rendelkeznek. Ennek akkor van óriási jelentősége, amikor elenyésző a kézzel fogható bizonyítékok száma és a bírónak mérlegeléssel

kell eldöntenie a tényállást és dönteni a vádlott bűnösségében. Önmagában a megjelenése, beszéde, kifinomult stílusa, együttműködési szándéka érzelmileg manipulálhatja a bírót. A számára nem kedvező ítélethirdetést követően, ismételten a valódi arcát mutatja. Minden eszközt bevet, hogy kivonja magát a megérdemelt büntetése alól. Különösen e körülmény indokolta az utolsó fejezet megírását, minthogy akár értelmetlennek is érezheti a bíró a munkáját. Mire volt jó a sok éven át tartó nyomozás, a bírósági eljárásban a szakértő kirendelésével felmerült tetemes bűnügyi költség, ha lehetetlenség a pszichiátriai intézetből előállítani, ahová a büntetés elévüléséig meghúzódik.

Ezt követően három olyan témakörrel foglalkozok, amelyek a mindennapi jogalkalmazás mentén bontakoztak ki kizárólag a költségvetési csalás jogalkalmazása során: az eljárás észszerű időn belüli befejezése, a magyar és uniós joganyag párhuzamos alkalmazása és a bűnszervezetben elkövetés.

Dolgozatom hetedik részében bemutatom a 2018. július 1-jén hatályba lépett a Büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényt (továbbiakban: Be.), amelynek LXXVI. fejezete szabályozza az előkészítő ülést. A Büntető perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikk hatálybalépésétől a 2017. évi XC. törvényig a jogalkotói gondolkodás nagymértékben változott a büntetőeljárás gyorsításáról, és arról, hogyan lehet időt, költséget megtakarítani az egyébként is költséges büntetőeljárásban. E törekvések közül kétségtelenül a 2018. július 1. napján hatályba lépő új eljárási törvény tartalmazza a legígéretesebb szabályozást.

Az új Be. hatályba lépése óta húsz ügyet vizsgáltam meg, kizárólag a költségvetési csalás kapcsán. A vizsgálat eredménye arra enged következtetni, amit az eddigi témában jártas szakemberek is kifejtettek, hogy a nagy vagyoni hátrányt okozó, bonyolult megítélésű költségvetési csalások esetében egyik félnek sem érdeke a megegyezés. Egyetértek Belovics Ervin gondolataival, ezek az ügyek csak a rendes bírósági eljárás keretei között oldhatók meg. Az előbbieket támasztja alá az, hogy a nagy kárértékre tekintettel az ügyészség álláspontja szerint, csak jelentős kárenyhítés mellett van lehetőség megfontolni a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés indítványozását. Hiszen lássuk be, az eljárás egyszerűsítése nem szól másról, minthogy a vádlott megtegye azt a néhány mondatos beismerést, minek következtében nem kell börtönbe mennie. Nem elhanyagolható tényező a járulékos kérdés sem, vagyis a vagyonelkobzás, de semmi nem fájóbb, ha az ember a szabadságát veszti el. Ennélfogva igaz az a védői álláspont, miszerint csak akkor születhet megegyezés, ha a vádlott jelentős kedvezményben részesül. Persze a hatóságnak is hasznos, ha nem kell a tetemes költséggel járó hosszadalmas büntetőeljárást lefolytatnia. A vizsgált járásbírósági és törvényszéki költségvetési csalási ügyekből megállapítható, hogy egyezség, a csekélyebb súlyú járásbírósági esetekben jött létre könnyebben. A törvényszéki ügyekben az eddigi tapasztalatok szerint sokkal csekélyebb a megállapodás valószínűsége.

E lehetőség akkor nyílik meg, ha az ügyész a végrehajtandó szabadságvesztés helyett, a végrehajtás felfüggesztésével is megelégszik, a terhelt kárenyhítő magatartására is tekintettel.

Véleményem szerint, a 2017. évi XC. törvény sikeressége nem a joganyag koherenciáján fog múlni. A célok elérése sokkal inkább attól függ, hogy az egyes hivatásrendek: bíróság, ügyészség, ügyvédi kar mennyire lesz képes egységesen értelmezni és a törvény leírt céljaival alkalmazni e szabályokat. Ritkán találkozik a jogalkalmazó olyan szabályegyüttessel, melynek alkalmazása nagyban függ a fentebb írt hivatásrendek elképzelésétől, a jogalkalmazó mentalitásától, továbbá attól, hogyan képes megszabadulni az eddigi eljárási szabályok által meghatározott gondolkodástól. A kérdés tehát az, hogy az előkészítő ülés beváltja-e a hozzá fűzött reményeket. Álláspontom szerint az új Be. terjedelmes szabályozása, e szabályozás valamennyi eleme, a pergazdaságosság, a pertakarékosság és az uniós jogalkalmazás által is elvárt időszerűségi mutatóknak maximálisan eleget fog tenni. Az előbbi gondolat érzékeltetésére mutatom be az előkészítő üléssel kapcsolatos szabályokat, felhasználva a Be. tervezet részletes indokolásában foglaltakat is.

Dolgozatom nyolcadik részében a bűnszervezet megjelenését vizsgálom, a költségvetési csalás körében. A gazdasági életben a szervezett bűnözés jellegzetesen a magas adótartalmú termékekkel kapcsolatosan, továbbá a jogosulatlan adó visszaigénylések megszerzése kapcsán jött létre. Ez a réteg a legális tevékenységgel elérhetőnél, lényegesen magasabb profit érdekében követ el bűncselekményt. 2015 évtől érzékelhetően megjelentek a bíróságokon azok az ügyek, amelyekben több számlabefogadó és kibocsátó társaság szerepel és ezek rendszeresen több éven keresztül tartották egymással a kapcsolatot, majd okoztak ezáltal nagyobb összegű adóhiányt a költségvetésnek. Magatartásukat a vádat emelő ügyészség, illetve a bíróság jogerős döntése szerint is bűnszervezet keretében valósították meg. A szervezett bűnözés témakörében az 1970-es évektől kiváló tanulmányok születtek, csak hogy a teljesség igénye nélkül néhányat említsek Dános Valér, Bócz Endre, Németh Zsolt, Katona Géza tollából, amelyek a szervezett bűnözői csoport mibenlétének fő pilléreit mutatták be. Emellett országos szinten több ügyet tanulmányoztam, amelyekből egyértelműen kiolvasható volt, a gyakorlatban miként jön létre a bűnszervezet, ahogy az a tanulmányokban elméleti szinten le volt írva, mint: a háromnál több személy, alá-fölérendeltségi viszony, feladatmegosztás, hierarchikus felépítés, végrehajtás tervszerűsége, de nem utolsó sorban a maximális nyereségre törekvés és a szervezet tagjainak védelme, de akár leszámolása is.

Ezen utóbbi tényezőknek eddig csak a filmekben lehettünk szemtanúi, ellenben az össze többi tényező tökéletesen kimutatható volt azon ügyekben, ahol a bíróság bűnszervezetben elkövetettként értékelte a vádlottak cselekvőségét. A bűnszervezeti elkövetés száma nemcsak a költségvetési csalás, hanem más bűncselekmények kapcsán is jelentkezik, ilyenek például a kábítószer kereskedelemmel valamint az embercsempészéssel illetőleg az emberkereskedelemmel

kapcsolatos esetek. Az előbbiekre tekintettel fontos elemezni a költségvetési csalás és a bűnszervezet kapcsolatát és emellett nélkülözhetetlen a kutatási témámmal összefüggésben a bűnszervezet fogalom jogfejlődésének és egyes elemeinek leírása.

A bűnszervezeti elkövetés mellett, figyelmet kell fordítani mind a magyar mind az unió pénzügyi érdekeinek védelme érdekében megalkotott jogszabályokra és azok párhuzamos alkalmazására. *A doktori értekezésem kilencedik részében* két problémakörre szeretném a figyelmet felhívni. Az egyik az, hogy Tanács jogi aktusa (1995. július 26.) az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezményben (PIF Egyezmény) meghatározott célokat, a költségvetési csalás tényállása megfelelően szolgálja-e? A legfőbb cél, miszerint az aláíró uniós országok hatékony, arányos és visszatartó erejű büntetőjogi szankciókat vezessenek be. Kérdés az, hogy ezek a szankciók a magyar bíróság elé került ügyekben valóban visszatartó erővel bírnak-e?

Továbbá foglalkozom azzal, hogy a magyar bíróságok előtt folyamatban lévő ügyek esetében, a magyar bírónak milyen mértékben kell figyelembe vennie az Európai Tanács a közös hozzáadottértékadó-rendszer viszonyáról szóló 2006. november 28-i 2006/112/EK irányelvét. Megállapítható ugyanis, hogy a magyar bíróságok előtt folyamatban lévő ügyekben megjelenő elkövetési magatartása még mindig az miszerint, az adófizetésre kötelezett szándéka az általános forgalmi adó jogosulatlan csökkentésére vagy visszaigénylésére irányul. A valós gazdasági tevékenysége végzése során, fiktív társaságokkal veszi fel a kapcsolatot és valótlan tartalmú számlák beszerzéséhez folyamodik. A legális gazdasági tevékenység végtelenül színes, de leggyakrabban építőiparral, toll kereskedelemmel, száraz élelmiszeripari termékek forgalmazásával foglalkoznak. Egyre inkább hódít az Európai Unió tagállamaiból, így Szlovákiából, Romániából, Olaszországból történő rizs, cukor, étolaj beszerzése, Magyarországra történő behozatala és értékesítése, amely láncolatba fiktív számlákat kibocsátó gazdasági társaságok illeszkednek. Az elkövetőknek a célja kizárólagosan az, hogy e termékértékesítési láncolatba belépjenek olyan szereplők, akik számlájának áfatartalmát levonásba helyezik. E társaságok számláinak fiktivitása kimutatható a társaság gazdasági-pénzügyi helyzetének elemzésével. Az már nagyon beszédes, amikor a könyvelési iratanyag nem áll rendelkezésre. Amennyiben mégis van, mit átvizsgálni, kimutatható, hogy bevallásokat nem nyújtottak be az adott gazdasági évekre, a közösségen belüli szállításokat fuvarlevelek és egyéb okmányok nem támasztják alá.

Az Európai Bíróság számtalan ítéletet hozott a szándékos adómegkerülés, adókijátszás eseteire nézve. A védelem ennek ellenére töretlenül hivatkozik az Európai Tanács közös hozzáadottértékadó-rendszer viszonyáról szóló 2006/112/EK irányelvére, amely az unió tagállamaiban az egységes hozzáadott értékadórendszert valósítaná meg. A szándékos adókijátszás alól azonban ez sem nyújthat kibúvót.

Fontosnak tartottam dolgozatom külön fejezetében bemutatni a hazai bíróságok ítéleteiben és az Európai Bíróság ítéleteiben megjelenő szándékos adómegkerülő magatartás mikénti megítélését.

Ugyanis osztom az Európai Bíróság döntését a vonatkozásban, hogy a konkrét jogeset kapcsán a nemzeti hatóságoknak kell eldönteni, a vádlottak szándéka adókijátszásra irányult-e?

A büntetőeljárási kérdések boncolgatásán túl, rá kell térni a gyakorló jogászt egyre inkább foglalkoztató a költségvetési csalást érintő két problémakörre. Magyarországon a rendszerváltást követő években korábban soha nem tapasztalt bűnözési hullám söpört végig.

Dolgozatom utolsó fejezetében a tizedik részben a választott témámhoz beszerzett statisztikai adatokat elemzem. E témakörben arra teszek kísérletet, hogy szemléltessem Magyarországon a 90-es évek közepén teljesen új gazdasági-társadalmi környezet formálódott a gazdasági bűncselekményekkel összefüggésben. Megjelent a fehérgalléros bűnözés fogalma és megnövekedett a láncolatos áfa csalással érintett ügyek száma.

Napjainkra a költségvetési csalás száma megnövekedett. Amíg 2013-ban országosan 180 felnőttkorút ítéltek el költségvetési csalás miatt, 2018 évre ez a szám már 1637 felnőttkorút és 2 fiatalkorút takart. Figyelmet kell szentelni a növekedés mögött meghúzódó okoknak. Az Európai Unióhoz való csatlakozás után kialakult a közösségen belüli termékbeszerzéshez kapcsolódó költségvetési csalás gyakorlata, amely általános forgalmi adót érintő területei a belföldi tevékenységhez kapcsolódó fiktív számlák befogadása, a közösségen belüli beszerzéshez és a közösségen belüli értékesítéshez kapcsolódó gazdasági cselekmények lettek.

A fehérgalléros bűnözéssel szemben nehéz felvenni a küzdelmet. Ezért szükségessé válhat a megelőzés a bűncselekmények visszaszorítása érdekében, illetve a már folyamatban lévő eljárásokban a bűnüldöző szervek helyes szakmai irányba való terelése.

II. Az értekezés új tudományos eredményei

A doktori értekezés keretében egyrészt hipotézisek felállítására és vizsgálatára került sor, másrészt pedig az összefoglalás révén a megállapítások, észrevételek és javaslatok felsorolása történt meg annak érdekében, hogy a tudományos eredmények összefoglalva, egységes helyen elérhetőek legyenek.

2.1 A doktori értekezés keretében felállított hipotézisek vizsgálata:

a) A megtévesztő magatartás felismerése és annak büntetőjogi szabályozása évszázados hagyományokra tekint vissza. Történelmi korokon átívelő emberi magatartás, a mások megtévesztésére irányuló csaló vagy esetünkben az adócsaló magatartás is. A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvényben megfogalmazott adócsalás tényállása a politikai rendszerváltást megelőzően megfelelően szolgálta az állam adóbevételeihez fűződő igényét. Az időközben becikkelyezett a Büntető

Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 310. §-ában meghatározott tényállás, a rendszerváltást követően a korábbihoz képest megváltozott politikai és társadalmi viszonyok között nem mutatkozott kellően alkalmazhatónak. Számos jogértelmezési problémát vetett fel a korabeli ítélkezési gyakorlat. Szükség volt egy olyan egységet teremtő tényállásra, amely mind a nemzeti mind az Európai Unió pénzügyi érdekeinek megfelelő büntetőjogi védelmet nyújt.

A 2012. január 1. napjától hatályos költségvetési csalás tényállásának alkalmazása során rövid időn belül - figyelemmel e témakörben megjelent tudományos publikációkra és a Kúria jogegységi határozataira, büntető kollégiumi véleményeire, bírósági határozataira - kikristályosodtak az egység-többség, a halmazat, a folytatólagosság, a vagyonelkobzás és nem utolsó sorban a büntetéskiszabás kérdéskörei. E szabályokat a hatályos Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 396. §-a tartalmazza.

b) A tanulmányomban felvetett kérdések a magyar költségvetési csalásra és annak ítélkezési kérdéseire érvényesek. Hasonló jogi szabályozást találtam azonban a német, az osztrák illetőleg a román szabályokban is. Megállapítható, hogy az adókijátszás, adóelkerülés és adócsalás elnevezésű tényállásaikat a Büntető Törvénykönyvtől eltérő adójogszabályokban helyezték el. A szabályozásoknál figyelemmel voltak az értékhatárokra, a minősítő vagy súlyosító esetekre, körülményekre és különféle társas elkövetési formákra is. Kiemelt jelentőséget szenteltek azonban az elkövető és a hatóság közötti együttműködésnek, az okozott adóhiány önkéntes megfizetésének. E tekintetben nemcsak e három ország, hanem az unió más tagállamai is szabályokat vezettek be az önkéntes megfizetés érdekében. Magyarországon már az 1978. évi IV. Büntető Törvénykönyv 310. § -ban szabályozott adócsalás tényállása is kedvezményt fűzött az önként teljesítő elkövetőknek, ennek ellenére a gyakorlat máig elenyészőnek mondható.

c) Az elkövető személyiségének elemzéséből az állapítható meg, hogy a csaló magatartás minden korban létező, általános emberi tulajdonság, melynek megjelenését, e személyiségjegyek előtérbe kerülését nagyban meghatározzák a személyi-társadalmi viszonyok. Eddig egyetlen egy történelmi kor sem volt mentes e személyi attitűdtől, minthogy álláspontom szerint az eljövendő nemzedék is hasonló kérdésekkel fog küzdeni.

d) A rendszerváltást követően több szerző foglalkozott azzal, hogy a gazdasági bűncselekmények felderítése fokozott terhet ró a nyomozó hatóságra, az ügyészségre illetőleg a bírósági szervezetre. A magatartás visszaszorításának megfelelő eszköze lehet egy gyors, felderítést és jogerős döntést eredményező eljárási szabályrendszer, amelyet egy hatékony büntetés-végrehajtásnak kell követnie. A költségvetési csalás elkövetőjének

társadalomra veszélyességét illetően az általam vizsgált időszakban is megjelent a bűnszervezetben elkövetés problémája. Vizsgáltam a bűnszervezettel kapcsolatos jogalkotói és jogalkalmazói kérdéseket. A jogi környezet folyamatos változására is utal e körben a Büntető Törvénykönyv legutóbbi változása. A korábbi fogalomhoz képest új elemként jelenik meg a „hierarchikusan szervezett, konspiratívan működő" jellemzés, a bűnszervezeti csoport tevékenységével összefüggésben. Új bűnszervezet fogalommal találja szembe magát a jogalkalmazó, amelyre a bírói gyakorlatnak reagálnia kell.

e) Nem lehet figyelmen kívül hagyni azt, hogy az Európai Unióhoz csatlakozó Magyarország, a gazdasági bűncselekmények megítélésével kapcsolatban is új feltételek közé került. A csatlakozást követően így a mai napig a kötelezően átveendő uniós szabályok, a bírósági gyakorlat jelentős hatással van a gazdasági büntetőjogra. Ki kell azonban emelni, hogy a magyar büntető ítélkezésben még mindig elsődleges helyet foglalnak el a magyar adó-és számviteli jogszabályok és a Nemzeti Adó-és Vámhivatal irányelvei. Érdekes jelenség az is, hogy a költségvetési csalás elkövetési magatartásai körül azok az ügyek, amelyek az EK pénzügyi érdekeinek megsértésére vonatkoznak, alig jelennek meg a hatályos bírói gyakorlatban.

f) A kutatásom alapját képező Debreceni Járásbíróságon és a Debreceni Törvényszéken jogerős ügyek alapján kijelenthető, hogy 2013-2018. között a bűncselekménnyel okozott vagyoni hátrány mértéke átlagban 80-200 millió forint volt, addig napjainkra ez az összeg a milliárdot is meghaladja. A vagyoni hátrány mértékére utalás mellett fontos kérdés a statisztikai adatok elemzése. Mint minden bűncselekmény esetében, úgy a költségvetési csalás statisztikai elemzésénél a valós adatokra történő következtetésekkel összefüggésben is gondot okoz a látencia. Ennek oka egyrészt abban keresendő, hogy a bűncselekmények a gazdálkodás legális keretén belül, annak felhasználásával valósulnak meg. A költségvetési csalást elkövető cég számlái, szerződései, bevallásai első látásra rendben vannak. Figyelemmel arra, hogy a gazdasági bűncselekmények tipikusan bonyolultabbak, mint az egyéb tényállások, elbírálásuk, a magatartás megismerése, mögöttes jogszabályok ismeretét teszi szükségessé, a jogsértések bizonyítása nehezebb. Másfelől a gazdasági bűncselekmények és a hozzájuk kapcsolódó közigazgatási szankciók között is átfedések vannak. A témához szorosan kapcsolódik a szakirodalom által megteremtett fehérgalléros bűnöző fogalom. A dolgozati témaválasztásomat meghatározta, a költségvetési csalással-adócsalással érintett ügyek számának növekedése. Ez utóbbi megállapítás pedig azt mutatja, hogy a fehérgalléros bűnözés a mai napig hódít. Kutatásaim során azt tapasztaltam, hogy a fehérgalléros bűnözéshez kapcsolódó megtévesztő magatartás

megjelenésének számos formája van. Jól érzékelhetően a megtévesztés, a való tények más színben történő feltüntetése a gazdasági környezetben, nemcsak büntetőjogi kérdés.

2.2 A doktori értekezés tudományos eredményei és azok hasznosításának lehetőségei

A doktori értekezésben részletesen bemutatásra került a magyar költségvetési csalás kialakulása, hatályos szabályozása, a hozzá kapcsolódó joggyakorlat és statisztika is. Ennek az átfogó leírásnak és összehasonlításnak az eredményeként került több olyan megállapítás, illetve észrevétel kiemelésre, amelyek további szabályozást tehetnek szükségesség.

a) Alapvető állami érdek, hogy a költségvetést károsító magatartással bűnösen szerzett vagyon a lehető legteljesebb mértékben visszakerüljön a költségvetésbe. Az érintett környező országok szabályozásának összehasonlításából adódik egy javaslat, miszerint a magyar szabályozásban erősebben lehetne érvényesíteni és kedvezményeket nyújtani az okozott vagyoni hátrány megtérítése esetére. Felvethető például annak a tételes rendelkezésnek a rögzítése, hogy milyen jellegű szankcióval sújtható a terhelt, abban az esetben, ha a büntetőeljárással összefüggésben a teljes adóhiányt, illetőleg annak negyedét, felét, vagy háromnegyedét befizeti a költségvetésnek. Ez a szabályozás biztonságot nyújtana az elkövetőnek arra, hogy a vagyoni hátrány említett részének megtérítése után, az alkalmazandó szankció vagy annak egy része már nem bírói mérlegelésen, hanem a törvény kötelező rendelkezésen alapul.

b) A köznyelv szerinti csaló leleplezése mindig nehézségbe ütközött bármelyik jogágról is van szó. Nincs ez másképp a büntetőjogban sem. Felvetődik az a lehetőség, hogy esetlegesen informatikai eszközök alkalmazásával a vállalkozások könyvelése, folyamatosan és szúrópróbaszerűen ellenőrizhető legyen. Megjegyzem, hogy az adóhatóság jelentős eredményeket ért el az EKÁER (Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer) és az online pénztárgépek beállításával. Akkor, amikor informatikai alkalmazásokat ajánlok a vállalkozások könyvelésének ellenőrzésére, az online pénztárgépekhez hasonló módszer bevezetésére teszek javaslatot.

c) Dolgozatomban foglalkoztam a témámhoz kapcsolódó statisztikai adatok elemzésével. Az adatok beszerzése iránt megkerestem az Országos Bírósági Hivatal Statisztikai Osztályát. A megkeresésemre adott válaszból kitűnt, hogy a költségvetési csalással érintett ügyek esetében a bírósági statisztikai adatszolgáltatás nem fedi le, valamennyi elkövetési magatartást, illetőleg nehézkes volt adatokat szerezni e cselekménnyel érintett vagyoni hátrány mértékéről. Figyelemmel arra, hogy az állami költségvetés védelmét közvetlenül

szolgáló tényállásról van szó, szükséges lenne a jelenleginél részletesebb bírósági statisztikai adatszolgáltatás, amelyet párhuzamba lehetne állítani, a nyomozás során illetőleg az ügyészségi statisztikák alapján megjelenő adatokkal. Egy az előbbiek szerint kibővített bírósági adatszolgáltatás alapján részben mellőzhető lenne a későbbi kutatások során, a részletes ügyvizsgálat.

DEBRECENI EGYETEM
EGYETEMI ÉS NEMZETI KÖNYVTÁR
H-4002 Debrecen, Egyetem tér 1, Pf.: 400
Tel.: 52/410-443, e-mail: publikaciok@lib.unideb.hu

Nyilvántartási szám: DEENK/129/2020.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Balláné Szentpáli Edit
Neptun kód: BPA9OG
Doktori Iskola: Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10059874

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (5)

1. **Balláné Szentpáli, E.**: A költségvetési csalás a statisztikai adatok tükrében a rendszerváltozástól napjainkig.
   Belügyi Szemle. 61 (1), 67-82, 2020. ISSN: 2062-9494.
   MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: B
2. **Balláné Szentpáli, E.**: A bűnszervezetek és a költségvetési csalás kapcsolata Magyarországon = The relaionship between criminal organizations and budget fraud in Hungary.
   Magyar Rendészet. 19 (2-3), 33-52, 2019. ISSN: 1586-2895.
   DOI: http://dx.doi.org/10.32577/mr.2019.2-3.2
   MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
3. **Balláné Szentpáli, E.**: Költségvetési csalás - előkészítő ülés.
   Magyar Jog. 63 (11), 628-636, 2019. ISSN: 0025-0147.
   MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
4. **Balláné Szentpáli, E.**: A megtévesztés lelki háttere.
   Miskolci Jogi Szemle. 13 (2), 78-95, 2018. ISSN: 1788-0386.
   MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
5. **Balláné Szentpáli, E.**: A csalás és a vesztegetési jellegű bűncselekmények elhatárolása.
   Büntetőjogi Szemle. 6 (1), 3-9, 2017. ISSN: 2063-8183.
   MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: C

Konferenciaközlemények (3)

6. **Balláné Szentpáli, E.**: A költségvetési csalás magyar és uniós gyakorlatának összevetése.
   In: XIV. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója 2018. Szerk.: Miskolczi Bodnár Péter, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 35-50, 2019, (Jog és állam, 1787-0607 ; 24.) ISBN: 9786155961021

DEBRECENI EGYETEM Egyetemi és Nemzeti Könyvtár

DEBRECENI EGYETEM
EGYETEMI ÉS NEMZETI KÖNYVTÁR
H-4002 Debrecen, Egyetem tér 1, Pf.: 400
Tel.: 52/410-443, e-mail: publikaciok@lib.unideb.hu

7. **Balláné Szentpáli, E.**: Információs rendszer elleni bűncselekmények.
Profectus in litteris. 10, 13-32, 2018. ISSN: 2062-1469.

8. **Balláné Szentpáli, E.**: Fogyasztókat és versenytársakat megtévesztő magatartások büntetőjogi következményei.
Profectus in litteris. 9, 17-34, 2017. ISSN: 2062-1469.

MTA Állam- és Jogtudományi Bizottsága irányelvei szerint:

„A" kategóriás folyóiratban megjelent publikációk: 3, melyek közül az értekezés alapjául szolgál: 3

„B" kategóriás folyóiratban megjelent publikációk: 1, melyek közül az értekezés alapjául szolgál: 1

„C" kategóriás folyóiratban megjelent publikációk: 1, melyek közül az értekezés alapjául szolgál: 1

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudománymetriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2020.03.27.

DEBRECENI EGYETEM Egyetemi és Nemzeti Könyvtár

Theses of Doctoral (PhD) Dissertation

CHARACTERISTICS OF FRAUDULENT CONDUCT IN BUDGET FRAUD

dr. Balláné dr. Edit Szentpáli

Supervisor: Prof. Dr. Béla Blaskó, Professor

UNIVERSITY OF DEBRECEN
Géza Marton Doctoral School of Legal Studies

Debrecen
2020

I. Background and objectives of the doctoral dissertation

Since my appointment as a judge I have taken part in the judgment of offenses against property and various economic offenses. These facts include a substantial number of cases where fraud or fraudulent conduct are adjudicated. The legislator has repeatedly modified the administrative and criminal rules of tax evasion. Criminal jurisprudence has also been modified several times, adopting the social and economic changes occurring in the meantime. It is particularly important to analyse tax evasion behaviour from the criminal aspect, with respect to its danger to society. The modification effective from 1 January 2012 - when tax fraud was replaced by budget fraud - is significant from the aspect of the statement of facts as well.

There have been scientific analyses examining the issues of tax fraud and budget fraud facts, and these provided substantiated findings on the problems of continuity, unit-majority, multiple offenses and other issues related to the facts of substantive law and procedural law. According to the hypothesis of my thesis, the currently effective material and procedural regulations are suitable for adequately protecting the budget of the Hungarian state, as well as sources received from the European Union.

In accordance with this hypothesis, I examine whether the material and procedural legal institutions discussed in my dissertation apply to everyday practice fully and effectively - focusing on budget fraud and the related court proceedings. In order to check the hypotheses outlined above, I have analysed tax fraud and budget fraud occurrences from various aspects. I examine the history of the concept of misleading. I present the institutional history of misleading conduct, intent and loss up to the effective regulations.

Although the detailed description of the constituent elements of budget fraud is not a central part of my thesis, the presentation of legal interpretation problems emerging from the application of tax evasion to the establishment of budget fraud facts cannot be omitted. The question is whether the concept of budget fraud was actually able to create unity both in respect of crimes committed against national and EU budgets.

The presentation of the constituent elements is closely related to the description of personality characteristics of crime offenders. The exploration of personality characteristics may contribute to further substantive law, procedural law and law enforcement issues related to

budget fraud. At the time of writing my dissertation, I already held the hypothesis that revealing the personality of a fraudulent person cannot be omitted if we want to credibly present the issues arising in connection with the budget fraud.

Nowadays, crimes related to budget fraud and committed in the framework of a criminal organization have become accentuated. White-collar criminal circles have realized that with joined forces, they can cause more damage to the budget. This problem must be addressed using as professional and efficient processes as possible. The question is whether there can be a uniform approach established in the application of law in terms of establishing the existence of a criminal organization.

Following the accession of Hungary to the European Union, an increased demand emerged for consolidating the rules relating to the protection of the EU budget, and therefore the protection of EU financial interests. National judges must be familiar with the related legal background. However, the question is, whether such conventions and court decisions support the judge in the evaluation of the specific budget fraud case?

It must be examined whether the effective Act XC of 2017 on Criminal Proceedings (hereinafter: Act on Criminal Proceedings) has created the possibility for the acceleration of budget fraud procedures through holding mandatory preparatory meetings.

In the summary of my dissertation I draw your attention to the flourishing of white-collar crimes, and the underlying economic factors which contain the potential for a continuous increase in the number of budget frauds. However, in addition to presenting these circumstances, I will try to find a solution for reducing the number of such cases.

1.1 Research methods applied

I used the traditional jurisprudential research methods for the verification of the hypothesis. Due to the characteristics of my subject, I have favoured the methods of descriptive, evaluation, and comparative analysis. I focused on providing summaries with an overview. During source research I found appropriate Hungarian and international literature, which provided an opportunity to present parallels in history. I could not ignore the analysis of legislation related to my topic and their reasoning. I also provided legal cases for illustrating the established judicial practices of legal institutions. In this section, I also used

contemporary legal cases and historical archives within the method of historical research, and performed research in the archives as well.

In connection with presenting the personality of offenders, I used the empirical research method for interviewing convicts serving their term of imprisonment in several penal institutions. I analysed my interviews based on the positions of forensic psychologists and psychiatrists. I intend to highlight practices established during the enforcement of substantive law, procedural law and decision enforcement issues related to budget fraud - primarily based on cases with judgments which have become final at the Tribunal Court of Debrecen and the District Court of Debrecen. I used the available court statistics, and also analysed and compared cases which have become final, in the context of substantive law and procedural law. I carried out research within the contracts and conventions concluded for the protection of the financial interests of the European Union, and the case law of the European Court of Justice created in connection with value added tax, and examined the legislative practices related to tax fraud and tax evasion in neighbouring countries, primarily relying on their legislation.

1.2 Structure of the dissertation

The answer I am searching for in the second part of my dissertation is how misleading conduct - inherent in every person - emerges. Without this feature, any kind of fraudulent offense - including budget fraud - is unimaginable. Legal scholars were already preoccupied with this subject in the early 1900s, one of them, Pál Angyal[1] wrote about this subject from the aspect of certain fraudulent crimes, grouping them according to social classes and gender. Undoubtedly, his studies described the characteristics of fraud, but the embodied fraudulent conduct has been the basis of tax fraud already contained in Act XXXII of 1920 and the term of budget fraud effective from 1 January 2012.

In respect of the history of tax fraud - budget fraud, I tried to reach far back into the past. I described the historical evolution of "fraudulent" crimes from the Bible, through the Ancient Ages to Absolutism. The reason for using a wider perspective was that fraudulent and forgery offenses were, for a long time considered to be connected both in international and Hungarian criminal law. In our country, there was only a change of perspective after the Csemegi Code became effective.

There are fundamental legal codes along the route of the development of substantive criminal law, such as Act V of 1878 on the Penal Code (Csemegi Code), or Act V of 1961 on the Penal

Code of the Hungarian People's Republic. Going through these codes, I primarily highlighted economic crimes. I selected legal cases from the collection of contemporary judicial decisions in order to present the facts more accurately. I searched the Archives in respect of the period from the 1880s to the 1970s, studying the case-law of crimes based on fraud and mainly related to economic crimes.

Act IV of 1978 on the Civil Code brought significant change in respect of tax fraud. The conceptional modification related to this code increased the significance of Chapter XVII containing economic crimes. Taking into account the changed social relations and life conditions after the change of regime, it significantly modified the facts belonging to the specific economic crimes, while judicial practice was also changed in connection with tax fraud. The change in judicial practice foreshadowed the introduction of a new group of criminal offences: budget fraud.

In the third part of my thesis, when reaching the provisions of Act C of 2012 on the Criminal Code (hereinafter: Criminal Code), I present the reasons for introducing the facts of budget fraud in detail - building on the works of the distinguished scholars referred to above - examining legislation, the resolutions concerning uniformity, and the related legal cases. Budget fraud regulated by Section 310 of Act IV of 1978 on the Criminal Code effective before 1 January 2012 contained the issues of repeated or multiple offenses, and continuous unlawful act. The prosecutor's prosecution practice was not uniform, either. Section 396 of the Criminal Code on budget fraud effective from 1 January 2012 regulated these issues under the unity of law. I believe that the presentation of this issue cannot be ignored. It is my intention to present criminal conduct and the associated questions of legal interpretation issues through courts cases.

In the fourth part of my dissertation, in addition to describing the related effective Hungarian legislation, I find it important to present German, Austrian and Romanian statutes as well. It should be particularly pointed out that these countries place great emphasis on the reimbursement of financial injury caused by a criminal act, including cooperation between the offender and the tax authorities.

In the *fifth part of my dissertation,* in addition to the scientific examination of the issues related to the legal interpretation of the facts, I consider it important to analyse fraudulent conduct in the context of such facts from the aspects of substantive law and procedural law, as well as to outline the personality characteristics of the offenders. The facts of budget fraud are based on fraudulent conduct. Besides having accurate knowledge of the law, in my opinion it is also important to get to know the individual who is in court - including the individual's personality, all the circumstances of the offense and the nature of the specific fraudulent conduct. Actually, in case of certain typical crimes, such as homicide, sexual violence, or robbery, lawyers and sociologists do wonder about the social conditions existing in the background of the specific offense. What has led the offender to the inability of living peacefully with other human beings, to a state where the conflicts can only be resolved, or actually retaliated, by violence? These circumstances are fully explored by the judge in the courtroom and carefully assessed during imposing a sentence.

I tried to find answers to exactly the same questions in the case of budget fraud offenders. In respect of fraud, I read the studies of for example, Pál Angyal[2] and Sándor Madai[3], which contained information on the upbringing of a person, his/her education, family background, poverty level, and a desire to become rich overnight. However, when it came to budget fraud, I sensed a kind of unwillingness to this approach - the public showed no empathy to the profiteering intentions of noveau riche entrepreneurs. Fraud offenders will only interest the public until they are still actively hunting their victims by using fake identities as policemen or gas meter readers. People are always confident that they cannot be misled, and fraudulent actions suffered by their neighbours, friends or colleagues cannot happen to them. However, fraud offenders are often sophisticated, and since they live among us, they are able to take advantage of an opportunity at any time. With regard to the fact that there is usually not even the slightest chance for the compensation of the loss, the misled persons do not wish to be provided further information on these crimes. In my opinion, budget fraud is difficult to understand for the public. Such offenses affect economic operators, parties to the business, the state, the court and the enforcement system.

In line with the statements above, in the chapter of my dissertation specifically covering sociological-psychological issues, I provide presentation of mature personalities capable of deceiving or misleading other human beings in order to fulfil their own selfish goals. I studied

the path and reasons that led to committing the offense. We must get to know these people, because - as it is obvious from statistics - the number of frauds and budget frauds is not decreasing, but on the contrary: as a result of certain socio-economic effects, such as an economic crisis or the availability of simply and quickly accessible loans and grants, their number even increases.

In the sixth part of my dissertation I discuss certain issues of criminal proceedings. The enforcement of the principle of immediacy is fundamental in court proceedings. In cases involving fraud and budget fraud, I regularly saw people in the courtroom who committed these acts on a regular basis, even if we only take into account the final decisions. Their courtroom behaviour drew my attention to their personality characteristics. This concept proved to be a very important motivation in terms of exploring the topic I've chosen. The personality characteristics - studied since this concept was introduced by Pál Angyal - are the same in persons committing frauds and budget frauds. Therefore, in this chapter I studied the personality characteristics and the related conduct of persons both in fraud and budget fraud cases with final judgment. Namely, it is interesting to observe the behaviour of these offenders during the criminal procedure, especially in the courtroom. They are not liable to tell the truth, and therefore, they have a wide range of tools for emotional manipulation, that is, fraudulent conduct. This is of enormous significance when the number of physical evidence is negligible and the judge has to apply judicial deliberation to decide the facts of the case and decide whether the defendant is guilty. Simply the defendant's appearance, speech, sophisticated style, or the willingness to cooperate may emotionally manipulate the judge. After hearing an unfavourable conviction, the defendant once again shows his/her true characteristics. The defendant uses every possible means to evade the deserved punishment. This particular circumstance warranted the necessity of writing the final chapter, since the judge may find his/her work pointless. What was the point of years of investigation, the considerable costs of criminal court proceedings incurred by the secondment of experts, if it is impossible to remove the offender from the psychiatric institution where he/she hides until the limitation period lapses?

This section is followed by three topics that emerged with the daily application of law related to budget fraud: the completion of the proceeding within a reasonable time, the parallel use of Hungarian and EU law, and offense in a criminal organization.

In the seventh part of my dissertation I present Act XC of 2017 on Criminal Proceedings effective from 1 July 2018 (hereinafter: Act on Criminal Proceedings), where Chapter LXXVI regulates preparatory meetings. There was significant change from the date when Act XXXIII of 1896 on the Code of Criminal Procedures entered into force, until Act XC of 2017, in

respect of accelerating criminal proceedings, and ways to save time and costs in already costly criminal proceedings. Undoubtedly, the new procedural law which came into force on July 1 2018 includes the most promising approach to regulations.

I studied 20 cases - strictly related to budget fraud - since the new Act on Criminal Proceedings entered into force. The results of the study suggest the same as the position of other experts skilled in the subject, that is, neither party has interests in reaching an agreement when it is about complex budget frauds causing great financial loss. I agree with the position of Ervin Belovics[4], these cases may only be resolved within the framework of normal judicial proceedings. The former statement is supported by the fact that - with regard to the great financial loss - in the view of prosecution it is only possible to consider the proposal of suspended prison sentence if at the same time there is considerable compensation. It needs to be admitted that simplifying the proceeding is simply aimed at obtaining those few lines of confession by the offender which will save him/her from prison. Ancillary issues, such as confiscation of assets are not negligible either; however, there is nothing more painful than losing freedom. Therefore, the defense position can be considered correct: an agreement will only be reached if the defendant receives considerable mitigation of the sentence. Of course, it is also beneficial for the authorities if they are relieved from having to conduct lengthy criminal proceedings involving considerable costs. Based on the cases studied at the District Court and the Tribunal Court, it can be concluded that it was easier to come to a consensus for the District Court cases which involved minor offenses. Based on experience so far, Tribunal Court cases show much smaller probability of reaching a consensus. This opportunity arises when the prosecutor is satisfied with the suspension of execution instead of executable imprisonment, with regard to the defendant's intention for compensation.

In my opinion, the efficiency of Act XC of 2017 will not depend on the coherence of the legal entity. Achieving the purpose is much more dependent on the capability of the professional institutions - court, prosecutor's office, lawyer community - to interpret these rules consistently and apply them as described in the law. It is a rare occasion that a law enforcement party faces a set of regulations, the use of which largely depend on the interpretation of the above listed professional institutions, on the personality of the law enforcement parties involved in the process, and on their distancing themselves from an approach defined by the previous procedural rules. Therefore, the question is whether the

preparatory meeting fulfils the expectations. I hold the view that the extensive regulation - and all elements thereof - provided by the new Act on Criminal Proceedings will fully comply with the requirements of procedural and judicial economy, as well as with the timeliness indicators expected by EU law. In order to illustrate the above idea, I present the rules regarding preparatory meetings, using the contents of the explanation included in the draft of the Act on Criminal Proceedings.

In the eighth part of my dissertation, I examine the appearance of a criminal organization in the context of budget fraud. Within the sphere of economy, organized crime typically appears in connection with products that have high tax content, as well as with undue tax refunds. This group of economic actors commit crimes in order to get significantly higher profit than it is possible with legal activities. Starting in 2015, there was a surge at the courts in cases involving several entities issuing and accepting invoices, which entities were in regular contact with each other for several years, causing considerable tax default in the budget. Their conduct was carried out in the context of a criminal organisation - both in accordance with the prosecution's office and the final decision of the court. From the 1970s, there were excellent studies published, to name a few: Valér Dános[5], Endre Bócz[6], Zsolt Németh[7], Géza Katona[8], describing the main characteristics of groups involved in organised crime. In addition, I studied a number of cases at the national level, which clearly showed how a criminal organisation is established in practice - as it is theoretically described in the studies: more than three persons involved, subordinate relationships, division of tasks, hierarchical structure, planning of implementation, and last but not least the pursuit of maximum profit and the protection of the organization members, or even the reckoning.

So far, we could only witness these latter factors in movies, however, all the other factors were perfectly detectable in cases where the court judged that the actions of the defendants were conducted in a criminal organization. The number of crimes committed in criminal organization is present not only in connection with budget fraud, but with other crimes as well, such as cases involving drug trafficking, trafficking in human beings and illegal immigrant smuggling. With respect to the facts described above, it is important to analyze the connection between budget fraud and criminal organization, and it is indispensable to describe the legal development and certain elements of the concept of criminal organization in the context of my research topic.

In addition to the act of offense committed in criminal organization, attention should be paid to laws introduced to protect both the Union's and Hungary's financial interests and the parallel application thereof. *In the ninth part of my doctoral dissertation* I intend to draw attention to two issues. The first one is whether the Council Act of 26 July 1995 serves the purposes defined in the Convention on the protection of the European Communities' financial interests in the context of budget fraud? The main purpose is to ensure that the signatory EU

countries introduce proportionate and dissuasive criminal sanctions. The question arises, whether these sanctions are actually dissuasive for the cases that are bought before the Hungarian court.

Furthermore, I also discuss the extent the Council Directive 2006/112/EC of 28 November 2006 on the common system of value added tax must be considered by judges in the cases pending before the courts of Hungary. It can indeed be established that criminal conduct appearing in cases pending before the Hungarian courts is still aimed at unduly reducing or reclaiming VAT by the taxpayer. While carrying out actual economic activity, such fraudulent taxpayer will contact fictitious companies and obtains invoices with false content. The range of legal business activities is extremely diversified, but they are mostly active in the construction industry, feather trade and in the distribution of dry food products. Purchasing rice, sugar or cooking oil from certain European Union Member States, such as Slovakia, Romania, or Italy is gaining grounds, which products are then transported and sold in Hungary - involving business organizations that issue fictitious invoices in this chain of activities. The purpose of the offenders is simply to involve - in this chain of product sales - such operators where the VAT content of the issued invoices can be deducted. The fictitious nature of these companies' invoices can be detected by analysing the economic and financial condition of the company. It is an early warning sign when the accounting records are not available. In case they are available for revision, it can be detected that tax returns were not submitted for the specific fiscal year, and there are no bills of lading and other documents that could verify transports within the European Community.

The European Court of Justice made a judgment for cases of deliberate tax evasion and tax avoidance. Nevertheless, the defense continues to refer to European Council Directive 2006/112/EC on the common system of value added tax, which is intended to implement uniform system of value added tax for the union's member states. However, this may not offer a possibility to escape deliberate tax evasion.

In a separate chapter of my dissertation I considered it important to show how deliberate tax evasion behaviour is legally assessed in the judgments of the courts of Hungary and in those of the European Court of Justice. Indeed, I share the decision of the European Court of Justice, namely that national authorities should decide for each specific case whether the defendant's intention was aimed at tax evasion.

In addition to exploring criminal procedure issues, there are two other issues related to budget fraud, which are increasingly addressed by practicing lawyers.. In Hungary, in the years after the change of regime, there was a surge of crimes that the country had never experienced before.

In the tenth and last chapter of my dissertation I performed the analysis of the statistical data collected for my topic. Within this topic, I attempt to illustrate the completely new socio-economic environment formed in Hungary in the middle of 90s in the context of economic crimes. The concept of white-collar crime emerged, and the number of cases involving VAT

fraud chains increased.

Today, the number of budget frauds has increased. While 80 adults were convicted of budget fraud in Hungary in 1980, this number was 1637 adults and two minors in 2018. Attention should be paid to the underlying causes of such increase. After accession to the European Union the practice of budget fraud related to product purchases within the Community was established; these were: accepting fictitious invoices related to VAT content of domestic commerce, and economic activities related to purchases and sales within the Community.

It is difficult to fight white-collar crime. Therefore, prevention may be necessary to reduce the number of criminal offences, or, in case of ongoing proceedings, to channel law enforcement bodies into the right professional direction.

II. New scientific results of the dissertation

Within the framework of this doctoral dissertation, firstly there were hypotheses set up and examined, and secondly, observations, findings and recommendations were listed through summary in order to make the scientific results available in a summarized way and at a single place.

2.1 Examination of the hypotheses established within the framework of the doctoral dissertation:

a) Recognizing fraudulent conduct, as well as its regulation in criminal law goes back to centuries. Fraudulent conduct - or in our case conduct aimed at tax fraud - is a human behaviour bridging through historical ages. Tax evasion specified in Act V of 1961 on the Penal Code of the Hungarian People's Republic was suitable for the tax revenue needs of the state before the change of the regime. However, the facts codified in the meantime in Section 310 of Act IV of 1978 on the Criminal Code were, after the change of the regime, no longer suitable to be applied in the changed political and social conditions. Contemporary case-law raised a number of problems in terms of the interpretation of law. Such fact of the case became necessary that could create unity, and provide appropriate criminal defense protection for both national and EU financial interests.

   Within a short period of time after the application of budget fraud facts effective from 1 January 2012 - with respect to the scientific publications published in this topic and the uniformity of the law decisions of the Curia, criminal division opinions, and court decisions - the questions related to unit-majority, multiple offenses, continuity, confiscation of property and last but not least, the issues of sentencing were clarified. These rules are contained in Section 396 of Act C of 2012 on the Criminal Code .

b) The issues raised in my study are valid for budget frauds in Hungary and the related sentencing issues. However, I have found similar regulations in German, Austrian and Romanian legislation. It can be stated that legislation on tax evasion, tax avoidance and tax fraud was included in their tax laws other than the Criminal Code. The regulations take into account value limits, qualifying and aggravating cases, circumstances, and various forms of committing an offense in groups. However, high priority was devoted to cooperation between the offender and the authorities, and the voluntary payment of the tax default caused. In this regard, not only these three countries, but also other EU Member States introduced rules to ensure the voluntary payment of compensation. In Hungary, as early as in Section 310 of Act IV of 1978 on the Criminal Code, tax fraud was regulated in a way offering benefits to offenders who made payments voluntarily, however, such practice is still insignificant today.

c) Through the analysis of the offender's personality, it can be determined that fraudulent behaviour is a general human characteristic existing in all eras; however, the emergence and prevailing of these personality traits are largely determined by the personal and social relationships. Up to the present, there was not one single historical era free from this human attitude - and in my view, future generations will struggle with similar issues.

d) After the change of the regime, there were several authors studying the increased burden imposed on the investigating authority, the prosecutor's office and the judicial body by the need for detecting economic crimes. Procedural rules that lead to fast detection and final decision could serve as appropriate means of curbing such behaviour, but they must be followed by an effective enforcement of the sentence. In respect of the dangerousness to the society of the person committing budget fraud, the problem of offense in the framework of a criminal organization was also present in the period I studied. I examined the legislative and enforcement issues related to offense committed in the framework of a criminal organization. In this respect, the latest modification of the Criminal Code also refers to the continuous change in the legal environment. A new element is introduced as compared to the earlier concept, described as "hierarchically organized, conspiratorial operation" in connection with the activities of a criminal organization group. A new concept of criminal organization is introduced in law, and it is necessary for the judicial practice to respond to it.

e) It cannot be ignored that by joining the European Union, Hungary was also placed among new conditions in judging economic crimes. After the accession, and obviously today as well, the mandatory applicable EU rules, as well as judicial practice have had

e) significant impact on our economic criminal law. However, it should be highlighted that the provisions of the Hungarian tax and accounting law, and the guidelines of the National Tax and Customs Administration of Hungary still have principal place in Hungarian criminal adjudication. Another interesting phenomenon is that there are hardly any cases of budget fraud appearing in current judicial practice which relate to the breach of the EC's financial interests.

f) Based on the cases with final decision that I studied at the District Court of Debrecen and the Tribunal Court of Debrecen, it can be stated that while the average rate of financial injury caused by this offense between 2013-2018 was HUF 80-200 million, today it exceeds HUF one billion. In addition to defining the amount of financial injury, the analysis of statistical data is also an important issue. As with any crime, latency also causes problems during the statistical analysis of budget fraud in the context of the conclusions aimed at real data. This is partly caused by the fact that these crimes are committed within the framework of legal business activities. The invoices, contracts, and tax returns of companies committing budget frauds are in order at first sight. Given that economic crimes are typically more complex than other cases, their assessment and the understanding of the specific behaviour requires knowledge of the underlying legislation since evidencing the infringements is more difficult. On the other hand, there are overlaps between economic offenses and the related administrative penalties. The concept of white-collar criminals established by legal literature is closely related to the topic. My choice of topic was determined by the increase in the number of cases related to budget fraud and tax fraud. And this latter finding shows that white-collar crime gains grounds to the present day. During my research I found that fraudulent conduct related to white-collar crime takes many forms. It is easily noticeable that deception, or misleading within the economic environment is not only a criminal issue.

2.2 Scientific results of the doctoral dissertation and related possibilities for practical use

The emergence of budget fraud in Hungary has been presented in the doctoral dissertation in detail, as well as its effective regulation and the related case law and statistics. As a result of this comprehensive description and comparison, several findings and observations have been highlighted which may need further regulation.

a) It is an essential public interest to return to the budget - to the greatest possible extent - any property that was criminally acquired by damaging the budget. A proposal follows from the comparison with the regulations in the surrounding countries: the compensation for financial injury could be implemented with greater emphasis within Hungarian regulation, including benefits offered in such case. It could be proposed for example to record an itemized regulation on the available sanctions for the defendant in case he/she repays the entire amount/one quarter/half/three quarters of the tax default caused to the budget. Such legislation would provide guarantee to the offender that after the payment of the compensation of said part of the financial injury, the applicable penalty or part of it will not be based on the discretion of the judge, but on the mandatory provision of the law.

b) The uncovering of a fraud - as commonly called - has always encountered difficulty, no matter which branch of the law is in question. It's no different in criminal law. This raises the possibility of continuously and randomly checking the accounting of companies - probably by using IT tools. It must be noted that the tax authority has made significant progress by introducing the EKAER system (Electronic Public Road Transportation Control System) online cash registers. When recommending IT applications for the checking of the accounting of companies, I propose the introduction of a system similar to online cash registers.

c) In my thesis, I covered the analysis of statistical data related to my subject. I contacted the Statistics Department of the National Court Office for obtaining such data. The answers received in response to my request showed that for the cases related to budget fraud, the statistical data provision by the court does not cover all types of criminal conduct, and in addition, it was also difficult to obtain data on the extent of financial injury caused by such frauds. With respect to the fact that we talk about facts directly aimed at protecting the state budget, it would be necessary to arrange for more detailed statistical data provision by the court, which could be compared with data obtained during the investigation or data based on the prosecutor's statistics. Based on an extended data provision by the court as described above, the detailed examination of the case could be partially omitted in later studies.

UNIVERSITY of DEBRECEN

UNIVERSITY AND NATIONAL LIBRARY
UNIVERSITY OF DEBRECEN
H-4002 Egyetem tér 1, Debrecen
Phone: +3652/410-443, email: publikaciok@lib.unideb.hu

Registry number: DEENK/129/2020.PL
Subject: PhD Publikációs Lista

Candidate: Edit Balláné Szentpáli
Neptun ID: BPA9OG
Doctoral School: Géza Marton Doctoral School of Legal Studies
MTMT ID: 10059874

List of publications related to the dissertation

Articles, studies (5)

1. **Balláné Szentpáli, E.**: A költségvetési csalás a statisztikai adatok tükrében a rendszerváltozástól napjainkig.
   Belügyi Szemle. 61 (1), 67-82, 2020. ISSN: 2062-9494.

   Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: B

2. **Balláné Szentpáli, E.**: A bűnszervezetek és a költségvetési csalás kapcsolata Magyarországon = The relaionship between criminal organizations and budget fraud in Hungary.
   Magyar Rendészet. 19 (2-3), 33-52, 2019. ISSN: 1586-2895.
   DOI: http://dx.doi.org/10.32577/mr.2019.2-3.2

   Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A

3. **Balláné Szentpáli, E.**: Költségvetési csalás - előkészítő ülés.
   Magyar Jog. 63 (11), 628-636, 2019. ISSN: 0025-0147.

   Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A

4. **Balláné Szentpáli, E.**: A megtévesztés lelki háttere.
   Miskolci Jogi Szemle. 13 (2), 78-95, 2018. ISSN: 1788-0386.

   Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A

5. **Balláné Szentpáli, E.**: A csalás és a vesztegetési jellegű bűncselekmények elhatárolása.
   Büntetőjogi Szemle. 6 (1), 3-9, 2017. ISSN: 2063-8183.

   Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: C

Conference presentations (3)

6. **Balláné Szentpáli, E.**: A költségvetési csalás magyar és uniós gyakorlatának összevetése.
   In: XIV. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója 2018. Szerk.: Miskolczi Bodnár Péter, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 35-50, 2019, (Jog és állam, 1787-0607 ; 24.) ISBN: 9786155961021

UNIVERSITY of DEBRECEN

UNIVERSITY AND NATIONAL LIBRARY
UNIVERSITY OF DEBRECEN
H-4002 Egyetem tér 1, Debrecen
Phone: +3652/410-443, email: publikaciok@lib.unideb.hu

7. **Balláné Szentpáli, E.**: Információs rendszer elleni bűncselekmények.
   Profectus in litteris. 10, 13-32, 2018. ISSN: 2062-1469.

8. **Balláné Szentpáli, E.**: Fogyasztókat és versenytársakat megtévesztő magatartások büntetőjogi következményei.
   Profectus in litteris. 9, 17-34, 2017. ISSN: 2062-1469.

By the directives of HAS Committee on Legal and Political Sciences:

Publications in periodicals level „A": 3, related to the dissertation: 3.

Publications in periodicals level „B": 1, related to the dissertation: 1.

Publications in periodicals level „C": 1, related to the dissertation: 1.

The Candidate's publication data submitted to the iDEa Tudóstér have been validated by DEENK on the basis of the Journal Citation Report (Impact Factor) database.

27 March, 2020

DEBRECENI EGYETEM Egyetemi és Nemzeti Könyvtár